

Jaarverslag 2017

Jaarplan 2018

IJsselmeervereniging

Jaarverslag 2017 en jaarplan 2018

De IJsselmeervereniging is een vereniging van leden die zich betrokken voelen bij het behoud van de kwaliteiten van het IJsselmeergebied. De vereniging realiseert zich dat het IJsselmeergebied een levend landschap is en dat het gebied daardoor aan verandering onderhevig is. Wel is zij van mening dat voorgenomen veranderingen beoordeeld moeten worden op basis van de mate waarin zij de kernkwaliteiten van het gebied versterken, of daar schade aan toebrengen. Voor duurzame ontwikkeling van het IJsselmeergebied is het wezenlijk om veranderingen in de kernkwaliteiten ecologie, economie, beleving en cultuurhistorie in samenhang te beschouwen. De vereniging kiest voor een kritische houding, gebaseerd op deskundigheid en wil het draagvlak voor het behoud van een waardevol IJsselmeergebied bij bevolking en politiek versterken. De vereniging wil haar doelen bereiken door samen te werken met verwante organisaties.

Om te voorkomen dat veel onderwerpen zowel in het jaarverslag als in het jaarplan aan de orde moeten worden gesteld zijn beide documenten geïntegreerd.

Bestuur, leden en financiën

Bestuur

Het bestuur kwam in het verslagjaar negen keer bijeen. Belangrijke punten van overleg waren:

- Het 45-jarig bestaan van de vereniging
- Ruimtelijke ontwikkelingen voor het gebied, in het bijzonder het windmolenpark voor de kust van Fryslân
- Agenda 2050 IJsselmeergebied
- Communicatie uitingen van de Vereniging (zie verder bij Communicatie)
- De opheffing van de Stichting Het Blauwe Hart

Het bestuur bestaat uit: Jos Teeuwisse (voorzitter, tot 1 april 2017), Kees Schouten (communicatie), Soemini Kasanmoentalib (secretaris a.i.), Auke Wouda (penningmeester) en de leden Barbara van Beijma, Frans de Nooij en Willem Goudswaard. Vanaf de zomer van 2017 heeft Benno van Tilburg feitelijk de rol van voorzitter vervuld.

Bestuursleden van de vereniging waren door het jaar heen aanwezig bij tal van symposia en bijeenkomsten die betrekking hadden op het IJsselmeergebied en hadden daar hun inbreng.

Voor 2018 is de verwachting dat het bestuur zes- of zevenmaal bijeenkomt. De Agenda 2050 voor het IJsselmeergebied zal naast de Markermeerdijken een belangrijk onderwerp zijn en blijven.

Leden (en vrijwilligers)

Ons ledenbestand daalt nog steeds. Begin 2017 waren er 933 leden. Dit is eind 2017 gedaald tot 907 als gevolg van overlijden of opzegging. 35 leden hebben ultimo 2017 hun contributie nog niet betaald. Deze zullen begin 2018 geschrapt worden als lid. De ledenadministratie is goed op orde en geeft daardoor een goed beeld van ons ledenbestand. Vanwege gebrek aan capaciteit is er in het afgelopen jaar weinig aandacht besteed aan het werven van leden. Leden zijn echter van groot belang voor de Vereniging zeker nu we zien dat het aantal plannen voor het IJsselmeergebied, als gevolg van de aantrekkende economie, weer toeneemt. Het belang van een onafhankelijke organisatie als de IJsselmeervereniging wordt alleen maar groter als pleitbezorger voor het behoud van de landschappelijke waarden en de natuur van het IJsselmeergebied.

De actieve vrijwilligers dragen de vereniging. Nieuwe actieve leden zijn dan ook meer dan welkom en kunnen zich eenvoudig melden via info@ijsselmeervereniging.nl en via de website. Het teruglopende ledental blijft een grote zorg voor het bestuur. Leden die denken een actieve bijdrage kunnen leveren aan het werven van nieuwe leden worden dan ook van harte uitgenodigd om zich bij het bestuur te melden.

Samenwerking

De samenwerking in de stichting Het Blauwe Hart is in 2017 feitelijk beëindigd. De formele opheffing van die stichting zal in de loop van 2018 plaatsvinden. Daarna volgt nog de financiële afwikkeling.

Een aantal natuur- en milieuorganisaties hebben een nieuw samenwerkingsverband 'het blauwe hart natuurlijk' opgericht. De IJsselmeervereniging maakt daar (nog) geen deel van uit. Dit is vooral veroorzaakt door de eis, dat iedere partij evenveel bijdraagt aan dat samenwerkingsverband, waar de IJsselmeervereniging niet aan kan voldoen gezien het dalende ledental. Het is en blijft van groot belang dat waar mogelijk samenwerking wordt gezocht met andere partijen die een gedeeld belang hebben rond het IJsselmeergebied. Het bestuur is van mening, dat er andere vormen van samenwerking gezocht moet worden met verwante partijen in het IJsselmeergebied en zal zich daar actief voor inzetten. Bij ieder belangrijk onderwerp wordt bekeken of de IJsselmeervereniging hier een rol in heeft en zo ja met wie dan een samenwerking kan worden aangegaan om effectief te kunnen zijn. Dit betekent dat er in wisselende coalities zal worden samengewerkt. Goede relaties met andere verwante partijen blijft dan ook van groot belang.

Doordat de IJsselmeervereniging vanaf 2017 niet meer deelneemt aan de stichting Het Blauwe Hart ontstaat er financiële ruimte om samen met andere organisaties projecten op te pakken die of ongewenste ontwikkelingen tegengaan of ontwikkelingen die het behoud en herstel van de waarden van het IJsselmeergebied bevorderen. Voorbeelden daarvan zijn enerzijds de windprojecten, zoals windpark Fryslân, de Servicehaven bij Urk en de versterking van de Markermeerdijken en anderzijds de Agenda 2050.

Prioriteiten 2018

Het bestuur heeft zich niet alleen beraden over de wijze van samenwerking met andere partijen maar ook over de keuze van onderwerpen waar in 2018 prioriteit aan zou moeten worden gegeven, naast het verzet tegen mogelijke aantasting van de waarden van het gebied. Het bestuur is daarbij tot de volgende onderwerpen gekomen:

- Agenda 2050 IJsselmeergebied, zoals die door de verschillende overheden gezamenlijk wordt ontworpen;
- De internationale functie van het IJsselmeergebied voor trek- en standvogels;
- Het beheerplan voor het IJsselmeergebied als Natura-2000-gebied;
- Het IJsselmeergebied als Nationaal Park;
- De doorlaatbare Houtribdijk;
- Onderwijsprojecten over het IJsselmeergebied.

Deze onderwerpen komen later in dit verslag uitgebreider aan de orde.

Algemene ledenvergadering (ALV)

De ALV werd gehouden op 28 januari 2017 in het Mirrorpaviljoen in Monnickendam. Op de agenda stonden de vaste punten Jaarplan en Jaarverslag. Na afloop van het formele deel hielden Frits Palmboom en Fons Elders een lezing.

De ALV in 2018 zal naast de vaste punten in dienst staan van discussie over de Agenda 2050 IJsselmeergebied.

Jubileum

Rond het 45-jarig jubileum is een drietal activiteiten georganiseerd: een jubileumjaarboek, het jongerenproject en een symposium. Het eerste exemplaar van het jubileumjaarboek is op het symposium uitgereikt. Dit boek is ook aan alle leden en donateurs gezonden. Het jongerenproject is voortgezet met als apotheose de werkgroepjes op het symposium. Het symposium op 4 november 2017 in het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen trok bijna 100

bezoekers.

Zowel Het Blauwe Hart als Natuurmonumenten waren medeorganisatoren van het symposium, terwijl de Natuur- en milieufederatie Flevoland een financiële bijdrage leverde en het Zuiderzeemuseum ons de ruimte in het Amsterdamse Huis ter beschikking stelde.

In het kader van het jongerenproject is op het symposium gediscussieerd over de 'Toekomst van het IJsselmeergebied' onder leiding van de jongeren, die dit eerder hebben voorbereid op een vaartocht naar de Marker Wadden. Het bestuur beraadt zich nog over de evaluatie en de voortzetting van dit project.

De 'Toekomst van het IJsselmeergebied' was ook het onderwerp van de keynote-sprekers op het symposium, Kester Freriks en Frits Palmboom.

Het bestuur is veel dank verschuldigd aan de vele vrijwilligers die hebben meegeholpen om zowel het jongerenproject, het jaarboek en het symposium tot een succes te maken en de vereniging hiermee opnieuw op de kaart te zetten.

Financiën

De kascommissie voor de Jaarrekening 2017 bestaat uit: Nico Papineau Salm en Kees Kleinhout.

De balans laat ultimo 2017 een vermogen van € 11.413,97 zien. Daarnaast is er een voorziening op de balans opgenomen voor inhoudelijke projecten. Voor inhoudelijke projecten, die het tegengaan van ongewenste of het bevorderen van gewenste ontwikkelingen betreffen, is door het bestuur een extra bedrag van € 2.500 toegezegd voor de procedure tegen windpark Fryslân en is € 7.500,- gereserveerd voor komende projecten

De inkomsten uit contributie, donaties en een legaat bedroegen in 2017 € 32.091,-.

Het grootste deel van de uitgaven (ruim € 18.000,-) betroffen het 45-jarige jubileum van de vereniging. De overige uitgaven betreffen de publiciteit (website, IJsselmeerberichten) en de verenigingskosten (bestuur, ALV, ledenadministratie, bankkosten).

Ruimtelijke en inhoudelijke ontwikkelingen

Gebiedsagenda 2050 IJsselmeergebied

De gebiedsagenda 2050 IJsselmeergebied is in 2016 begonnen met een verkenningsfase, waarbij stakeholders, zoals de IJsselmeervereniging, zijn betrokken. In deze gebiedsagenda staat het integrale karakter van het IJsselmeergebied centraal. In de loop van 2017 zijn zowel door het rijk als de provincies bijdragen geleverd voor die agenda. Begin 2018 is een basisdocument opgeleverd waar in het voorjaar van 2018 de overheden hun oordeel over zullen geven. De keuzes die in de agenda gemaakt worden over de lange termijn voor het IJsselmeergebied vormen de basis voor de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), die door het rijk in het kader van de Omgevingswet zal worden vastgesteld.

Zowel in het eerste nummer van IJsselmeerberichten van 2018 als op de Algemene ledenvergadering van 24 maart 2018 zal hier dieper op in worden gegaan. Daarbij komt ook aan de orde op welke wijze de IJsselmeervereniging haar inbreng het beste kan leveren.

Beheerplannen Natura 2000 IJsselmeergebied

Eind 2016 zijn de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden gepubliceerd. De IJsselmeervereniging heeft, samen met andere natuurorganisaties, zoals Vogelbescherming en Natuurmonumenten, begin 2017 een uitgebreide zienswijze op deze plannen ingediend. Belangrijkste punten uit die zienswijze zijn de onvoldoende herstelmaatregelen en het ontbreken van herstel van de onderlinge natuurverbinding van het Markermeer, IJsselmeer en Waddenzee. Een doorlaatbare Houtribdijk hoort daarbij. Het hangt van de besluitvorming door de betrokken overheden af of dit een vervolg zal moeten krijgen. Het is nog niet bekend wanneer die overheden de beheerplannen definitief vaststellen. Daarna zal de uitvoering van deze beheerplannen ervoor moeten zorgen dat de natuur in het IJsselmeergebied zich kan herstellen en de doelen zullen worden gehaald.

IJsselmeergebied als Nationaal Park

Het bestuur wil de mogelijkheden laten onderzoeken voor het IJsselmeergebied als Nationaal Park. Daarbij hoort ook onderzoek naar de voor- en eventueel nadelen hiervan voor een integrale ontwikkeling van natuur en landschap van het gebied. Het bestuur heeft een studente bereid gevonden om dit onderzoek als afstudeerproject op te pakken.

Windmolens

Windpark Fryslân: Eind 2016 hebben negen organisaties op het gebied van natuur, milieu en recreatie, waaronder de IJsselmeervereniging, beroep ingediend tegen dit windpark van ca 320 MW met 89 windturbines vlak onder de Afsluitdijk. Deze organisaties hebben ook de contra-expertise opgesteld door Wageningen Environmental Research, voorheen Alterra, gefinancierd. Nadat in de loop van 2017 wijzigingsbesluiten zijn gepubliceerd is uiteindelijk in februari 2018 de zitting gehouden bij de Raad van State. Voor de zomer 2018 zal uitspraak volgen in deze procedure.

Flevoland: Op grond van de structuurvisie uit 2015 is een ontwerp gepubliceerd voor het windpark Zeewolde, waar een zienswijze op is ingediend. Het bestuur heeft in 2017 besloten om geen beroep in te stellen tegen de definitieve plannen. Voor dit windpark is nog wel een ontheffing op grond van hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming (de soortenbescherming) nodig. Op een ontwerp voor die ontheffing is een zienswijze ingediend. De definitieve ontheffing zal waarschijnlijk in de loop van 2018 worden verleend.

Eind 2016 is een notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) voor het MER voor het windpark Blauw (het noorden van Flevoland) verschenen. Een zienswijze op die NRD is in 2017 ingediend. In 2017 zijn ook voorontwerpen voor dit Windpark Blauw gepubliceerd, waar echter nog niet op gereageerd kan worden. Uit die voorontwerpen blijkt, dat er langs de dijk tussen Lelystad en de Ketelbrug twee of drie rijen zeer grote molens zullen komen. De IJsselmeervereniging volgt de verdere procedure nauwgezet.

Maritieme haven Urk

In het najaar van 2016 is een ontwerp verschenen voor een maritieme haven langs de zuidelijke dijk van de Noordoostpolder. De massaliteit van dit plan is een aantasting van het zicht op het voormalige eiland Urk en het open landschap. In 2017 is het definitieve provinciale inpassingsplan (PIP) vastgesteld door Provinciale Staten van Flevoland. Namens de IJsselmeervereniging is hier beroep tegen ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS). In maart 2018 zal dit op een zitting worden behandeld. Naar verwachting zal de ABRvS in de loop van de zomer hierover een uitspraak doen.

Muiden

De plannen voor een buitendijkse jachthaven worden door de IJsselmeervereniging in de gaten gehouden. Ondanks eerdere verwachtingen is er nog steeds geen definitief plan verschenen.

Dijkversterking Markermeerdijken van Hoorn tot Amsterdam

Het bestuur en vrijwilligers hebben zich ingezet om de plannen van het waterschap Noord-Hollands Noorderkwartier (NHNK) voor de wijze van versterking van de Markermeerdijken van Amsterdam tot Hoorn van de kaart te krijgen door medewerking aan bewonersbijeenkomsten, overleg met overheden en een petitie naar de Tweede Kamer. De ontwerpen voor de versterking van de Markermeerdijken zijn desondanks eind 2017 ter inzage gelegd. De IJsselmeervereniging ondersteunt de Zuyderzeedijk Alliantie, een samenwerkingsverband van verschillende groepen actieve bewoners en belangengroepen. De IJsselmeervereniging heeft zelf en samen met die Zuyderzeedijk Alliantie begin 2018 een zeer kritische zienswijze ingediend. De Alliantie heeft zich begin 2018 omgevormd tot een stichting. Hoogstwaarschijnlijk zal er in samenwerking met andere partijen, zoals de Stichting Zuyderzeedijk in de loop van 2018 beroep worden ingesteld tegen deze plannen als die ongewijzigd worden vastgesteld.

Vismigratierivier en aanpassing Afsluitdijk

De vismigratierivier ligt op st(r)oom en zal gelijktijdig met de aanpassingen aan de Afsluitdijk,

vanwege de waterveiligheid, tot stand komen. Door de gemeente Súdwest Fryslân (SWF) en de provincie Fryslân zijn plannen gelanceerd voor een vergroting van de sluisolk bij Kornwerderzand. Het bestuur houdt dit proces goed in de gaten. In verband met de pompen in de Afsluitdijk is er een wijziging van het plan gepubliceerd om rond de Afsluitdijk zonneparken aan te kunnen leggen. De IJsselmeervereniging heeft daarop een zienswijze ingediend.

Gebiedsagenda IJsselmeergebied

In de eerste plaats is van belang dat nu op Rijksniveau wordt gewerkt aan een inrichtingsvisie. Daar is ook dringend behoefte aan, omdat eerdere visies nooit het stadium van “plan” hebben bereikt en er voor het gebied dus een toetsingskader ontbreekt voor de beoordeling van alle soorten plannen. Het bestuur zal er op blijven letten dat cultuurhistorie en landschap erin komen.

Landschap

In 2018 zal in navolging van de ‘10 gouden regels voor het IJsselmeergebied’ de ‘Atlas voor het IJsselmeergebied’ worden gepubliceerd. Beide zijn ontwikkeld door de Van Eesteren leerstoel onder leiding van Frits Palmboom.

Nieuwe eilanden

Het aanleggen van nieuwe eilanden vraagt om een voortdurend kritisch volgen van deze plannen. Het betreft de Marker Wadden, waar zowel de inrichting als de aanleg met grove ingrepen in de bodem van het Markermeer aandachtspunten zijn. Ook voor de Friese kust worden nu plannen voor eilanden gepresenteerd die een kritisch oog verdienen. En ook duikt IJburg II weer op nu de Amsterdams woningmarkt booming is.

Zandwinning

De zand- en kleiwinning in het Markermeer, waarvan we dachten dat die “over” was steekt toch weer de kop op. Het kan een majeure bedreiging van de kwaliteit van het Markermeer blijken te zijn, al wordt het op dubieuze gronden “verkoch” als een bijdrage aan het milieu. Voor de kust van Gaasterland zijn er grootse plannen voor zandwinning tot een diepte van 60 m en met een eiland voor de verwerking van het gewonnen zand. Deze plannen hebben enkele jaren een slapend bestaan gehad maar hebben begin 2018 opeens concretere vormen gekregen. Het bestuur zal zich vanwege de aanslag op het open landschap en de natuur tegen verzetten.

Communicatie en Publiciteit

Website, facebookpagina

In 2017 werd de website van de IJsselmeervereniging door een recordaantal mensen bezocht. Dat waren er maandelijks ruim 2500 unieke personen en op jaarbasis werd de website bijna 50.000 keer door iemand geraadpleegd. Het bezoek aan de website wordt vooral gestimuleerd door de maandelijkse digitale nieuwsbrief die naar de website verwijst. Een reden temeer om op deze ingeslagen weg voort te gaan en vooral de inhoud kwalitatief te verbeteren. Daar is ook alle kans toe nu de IJsselmeervereniging los van het verband van stichting het Blauwe Hart in volle vrijheid haar eigen zienswijzen kan promoten.

Website IJsselmeervereniging Gerapporteerde periode Jaar 2017

	Unieke bezoekers	Aantal bezoeken	Pagina's	Hits	Bytes
Bekeken verkeer *	<= 30,750	48,098 (1.56 bezoeken/bezoeker)	123,789 (2.57 Pagina's/Bezoek)	1,629,869 (33.88 Hits/Bezoek)	27.01 GB (588.78 KB/Bezoek)
Niet bekeken verkeer *			143,890	280,982	16.60 GB

* Niet bekeken verkeer is verkeer dat gegenereerd werd door robots, worms of antwoorden met een speciale http-status code.

Er werden weer zo'n 60 nieuwsitems geplaatst en er is ook een op gezette tijden ververst filmpje op de homepage. Belangrijk is ook de facebookpagina die steeds meer belangstellenden en ook een nieuwe categorie belangstellenden trekt. Ook onze facebook pagina wordt ook door duizenden mensen gevolgd en voorziet met veel informatie over bezoekwaardige evenementen en gebeurtenissen, in een groeiende behoefte.

IJsselmeerberichten, digitale nieuwsbrief, persberichten

IJsselmeerberichten verscheen het afgelopen jubileumjaar slechts éénmaal met een gedrukte oplage van 1200 en digitaal (t.b.v. de pers en andere belangstellenden) 600 stuks. De digitale nieuwsbrief verscheen -evenals een persbericht- dit jaar zesmaal. Uit metingen blijkt dat de nieuwsbrief door vrijwel alle 2500 geadresseerden wordt geopend en gelezen. In veel gevallen worden daarna meerdere pagina's van onze website gedownload.

In al deze media hebben we veel aandacht besteed aan de opvattingen van de politieke partijen in de Tweede Kamer over de ecologische situatie in het Markermeer/IJsselmeer, de windmolenplannen en de luchthaven Lelystad. Met regelmaat interviewen we experts en bekende Nederlanders over zaken die het IJsselmeergebied betreffen en zijn er in IJsselmeerberichten columns, boekbesprekingen en cultuurhistorische artikelen. Nadat we daar op aangesproken waren hebben we ook expliciet aandacht besteed aan het Randmerengebied.

Digitaal

Met het opvoeren van het aantal digitale nieuwsbrieven en de voortgaande aandacht voor onze facebook pagina, neemt het digitale deel van onze communicatie toe. We sturen ook steeds vaker een digitale versie van ons magazine IJsselmeerberichten toe aan geïnteresseerden die daar om vragen. Daaronder ook het circuit van beleidsmakers, politici en persmedia. Desondanks blijft er veel vraag naar de gedrukte versie van IJsselmeerberichten onder de leden en ook voor promotie doeleinden.

Jubileum Jaarboek

Bij het nadenken over de communicatie van onze vereniging werd in het bestuur de gedachte van een jaarboek nader uitgewerkt. Dit als tegenhanger van verdere digitale communicatie. Er werd mede ter gelegenheid van het 45-jarig jubileum, een jaarboek van 100 pagina's samengesteld en geschreven door de redactie van IJsselmeerberichten, aangevuld met enkele gastschrijvers en fotografen. Voor dit jaarboek werd een nieuwe lay-out gemaakt met in een frisse aantrekkelijke stijl. In het boek werd stilgestaan bij de 45-jarige geschiedenis van de vereniging en daarnaast waren er hoofdstukken over de visies en plannen voor het IJsselmeergebied, de natuur, landschap, visserij en de cultuurhistorie. Het boek dat tijdens de jubileumviering in november j.l. werd gelanceerd, werd goed ontvangen. Het kan het komend jaar nog zeer goed als visitekaartje van de vereniging dienstdoen. Het zal worden gebruikt als

welkomstgeschenk voor nieuwe leden.

De productie van het boek is een forse en begrotelijke klus gebleken. Het is dus de vraag of dit jaarlijks herhaald kan worden en of het echt de plaats kan innemen van de gedrukte IJsselmeerberichten.

Personeel

De personele bezetting van de werkgroep communicatie wordt gevormd door de redactie en medewerkers van de website en IJsselmeerberichten. Dit zijn Rini Kikkert (website), Angele Steentjes, Barbara van Beijma, Frans de Nooij, Jeroen Determan, Jan Bolling, Jos Teeuwisse, Willem Goudswaard, Marten Bierman, Lex Wapenaar, Sipke Baarsma, Jan Verberne en Kees Schouten.

De hoofdredacteur maakte zoals gebruikelijk ook deel uit van het bestuur van de vereniging. Na jaren trouwe dienst treden hoofdredacteur Kees Schouten en Barbara van Beijma af als bestuursleden, maar zij zullen als vrijwilliger blijven meewerken aan de werkgroep communicatie. IJsselmeerberichten moet dus wel op zoek naar een nieuwe hoofdredacteur/bestuurslid.

Werkplan 2018 communicatie

Belangrijke stap voor het communicatie en publiciteitsgebeuren van de IJsselmeervereniging is het vinden van een nieuwe, enthousiaste trekker van deze portefeuille. De materiele en inhoudelijke continuïteit is bij de communicatie van een vereniging als de onze van groot belang. Als de ketting breekt gaat er veel verloren en is de imagoschade groot.

Voor het jaar 2018 staan weer 3 IJsselmeerberichten op de rol, waarvan er één op de grens van 2018 en 2019 zal verschijnen. De jaarboekformule zal voor bijzondere jaren worden bewaard. Daarnaast zal een maandelijkse digitale nieuwsbrief worden geproduceerd. Wekelijks wordt met website items de actualiteit bijgehouden. Voor de website zal een nieuwe lay-out worden gemaakt in het programma Word Press. Om een nieuwe hoofdredacteur niet te veel voor de voeten te lopen wordt gekozen voor een voortzetting van het lopende inhoudelijke beleid en ondersteunt de communicatie de bestuurlijke prioriteiten: